

Traducere: Magda Zucker

Dreptatea nu este Leadership

Noah 5781

Modul în care este lăudat Noah este neegalat în Tanach. El a fost, ne spune Tora, “un om drept, perfect în generația sa, Noah mergea cu Dumnezeu.” Nicio asemenea mențiune nu este făcută despre Avraham, Moshe sau oricare dintre ceilalți profeți. Singura persoană din întreaga Biblie care se apropie este Iov, descris ca fiind “fără vină și corect (*tam ve-yashar*); el se temea de Dumnezeu și evita răul.” (Iov 1:1). Noah este de fapt, singurul individ din Tanach care să fie descris ca drept (*tzaddik*).

Cu toate acestea, Noah pe care îl vedem la finalul vieții sale nu este aceeași persoană pe care am văzut-o la început. După potop:

Noah, lucrător al pământului a sădit o vie. A băut vin, s-a îmbătat și s-a dezgolit în mijlocul cortului său. Ham, tatăl lui Canaan, a văzut goliciunea tatălui său și a spus celor doi frați ai lui afară. Însă Sem și Iafet au luat mantaua, au pus-o pe umeri, au mers de-a-ndăratelea și au acoperit goliciunea tatălui lor; fețele le erau întoarse înapoi, ca să nu vadă goliciunea tatălui lor. (Gen. 9:20-23)

Omul lui Dumnezeu devenise omul pământului. Omul cel drept a devenit un bețiv. Omul îmbrăcat în virtuți era acum dezbrăcat. Cel care și-a salvat familia de la potop este acum atât de lipsit de demnitate că doi dintre fii săi sunt rușinați să se uite la el. Este o poveste a declinului. De ce?

Noah este cazul clasic al cuiva care este drept, dar care nu este un lider. Într-o eră dezastruoasă, în care totul era corupt, când lumea era plină de violență, când chiar Dumnezeu însuși - în cel mai dur verset din întreaga Tora - “a regretat că a creat omul pe pământ, suferind în adâncul său,” Noah singur este cel care justifică încrederea lui Dumnezeu în umanitate, încredere care l-a făcut se creeze omul de la început. Aceasta este o realizare uriașă și nimic nu ar trebui să o diminueze. Noah este totuși omul prin intermediul căruia Dumnezeu a făcut un legământ cu întreaga omenire. Noah este pentru omenire ceea ce Avraham este pentru poporul evreu.

Noah era un om bun, într-o epocă malefică. Însă influența sa asupra vieții contemporanilor lui era aparent inexistentă. Asta este ceea ce se înțelege implicit din afirmația lui Dumnezeu. “Pe tine singur te-am găsit drept în această întreagă generație” (Gen. 7:1). Este implicit și în faptul că doar Noah împreună cu familia sa și animalele au fost salvate. Este rezonabil să presupunem că aceste două lucruri - corectitudinea lui

Noah și lipsa lui de influență asupra contemporanilor săi - erau direct legate. Noah și-a păstrat virtuțile separându-se de mediul său. Acesta fusese modul în care - într-o lume care înnebunise a rămas teafăr.

Faimoasa dezbatere între înțelepți dacă expresia “perfect în generația sa” (Gen. 6:9) este o laudă sau o critică poate avea legătură. Unii au spus că “perfect în generația sa” însemna că era perfect doar în raport cu standardul scăzut care prevala atunci. Dacă ar fi trăit în generația lui Avraham, spuneau aceștia, ar fi fost ne semnificativ. Alții susțineau opusul: dacă într-o generație nelegiuită Noah era drept, cât de măreț ar fi fost într-o generație cu modele precum Avraham.

Argumentul, consider, se schimbă dacă izolarea lui Noah făcea parte din caracterul său sau dacă a fost doar o tactică necesară în acel moment și în acel loc. Dacă el era natural singuratic, nu ar fi avut de câștigat din prezența unei eroi ca Avraham. El ar fi fost insensibil la influența exterioară, fie ea bună sau rea. Dacă el nu era singuratic prin natura sa, ci doar din cauza circumstanțelor, atunci, într-o altă epocă el ar fi căutat spirite înrudite și ar fi devenit și mai măreț.

Totuși, ce ar fi trebuit exact Noah să facă? Cum ar fi putut el să fie o influență spre bine într-o societate atât de înclinată spre rău? Chiar era el menit să vorbească într-o epocă în care nimeni nu ar fi ascultat? Uneori oamenii nu ascultau nici măcar de însăși vocea lui Dumnezeu. Avem un astfel de exemplu cu doar două capitole în urmă, atunci când Dumnezeu îl avertizează pe Cain cu privire la pericolul sentimentelor sale violente față de Abel - “Pentru ce te-ai mâniat și pentru ce ți s-a posomorât fața? Păcatul pândește la ușă; dorința lui se ține după tine, dar tu poți să-l stăpânești.” (Gen. 4: 6-7). Totuși Cain nu a ascultat și, în schimb a ajuns să își omoare fratele. Dacă Dumnezeu vorbește și oamenii nu îl ascultă, cum putem să-l criticăm pe Noah când toate dovezile arată că oricum nu l-ar fi ascultat?

Talmudul ridică aceeași întrebare într-un context diferit, într-o altă epocă lipsită de legi: anii care au condus la cucerirea babiloniană și distrugerea Primului Templu:

R. Aha b. R. Hanina a spus: Niciodată un cuvânt favorabil pornit de pe buzele Celui Sfânt, binecuvântat fie El, pe care să-l fi retras pentru rău, cu excepția următoarelor, așa cum e scris, “Și Domnul i-a zis: Treci prin mijlocul cetății, prin mijlocul Ierusalimului, și fă un semn pe fruntea oamenilor care suspină și gem din pricina tuturor abominațiilor care se săvârșesc acolo.” (Ezek. 9:4).

Cel Sfânt, binecuvântat fie El, i-a spus lui Gabriel, “Mergi și fă un semn de cerneală pe frunțile celor dreپți, pentru ca îngerii distrugerii să nu aibă nicio putere asupra lor; și un semn de sânge pe frunțile celor nelegiuți, pentru ca îngerii distrugerii să aibă putere asupra lor.” A spus atributul Dreptății în fața Celui Sfânt, binecuvântat fie El: “Stăpân al Universului! Cum sunt aceștia diferite de aceia?”

“Aceștia sunt oameni complet dreپți, în timp ce aceia sunt complet nelegiuți” a răspuns El.

“Stăpân al Universului!” a spus Dreptatea, “ei au avut puterea de a protesta și nu au făcut-o.”

A spus Dumnezeu, “Dacă ar fi protestat, nu ar fi fost luați în seamă.”

“Stăpân al Universului!” a spus Dreptatea, “Acest lucru ți-a fost dezvăluit Ție, însă le-a fost dezvăluit și lor?” (Shabbat 55a)

Potrivit acestui pasaj, chiar și cei dreپți din Ierusalim au fost pedepsiți la momentul distrugerii Templului pentru că nu au protestat împotriva acțiunilor contemporanilor lor. Dumnezeu obiectează revendicării Dreptății: de ce să fie pedepsiți pentru că nu au protestat, dacă e clar că și dacă ar fi făcut-o oricum nimeni nu i-ar fi ascultat? Dreptatea răspunde: Acest lucru poate fi clar pentru Tine sau pentru îngeri - însemnând

că acest lucru poate fi clar în retrospectivă - dar la acel moment, niciun om nu ar fi putut fi sigur că nu va exista niciun impact al cuvintelor sale. Dreptatea întreabă: Cum poți fi sigur că vei eșua dacă nici măcar nu încerci?

Talmudul menționează că Dumnezeu este de acord, cu reticență, cu Dreptatea. De aici un principiu important: atunci când în societate se întâmplă lucruri rele, atunci când corupția, violența și nedreptatea triumfă, este datoria noastră să protestăm, chiar dacă pare că nu va avea niciun efect. De ce? Pentru că asta ne cere integritatea morală. Tăcerea poate fi interpretată ca acceptare. Și, în plus, nu putem fi niciodată siguri că nimeni nu va asculta. Moralitatea ne cere să ignorăm probabilitatea și să ne concentrăm pe posibilitatea. Poate că cineva va observa și își va schimba calea - și acest "poate" este de ajuns.

Această idee nu a apărut brusc pentru prima oară în Talmud. Este specificat explicit în cartea lui Ezekiel. Iată ce spune Dumnezeu profetului:

"Fiul omului, te trimit la copiii lui Israel, la acest popor îndărătnic care s-a răzvrătit împotriva Mea; ei și strămoșii lor au păcătuit împotriva Mea, până în ziua de azi. Oamenii la care te trimit sunt îndărătnici și încăpățânați. Tu să le spui: „Așa vorbește Domnul Dumnezeu!” Fie că vor asculta, fie că nu vor asculta – căci sunt un popor rebel – vor ști totuși că în mijlocul lor este un proroc.” (Ezek. 2:3-5)

Dumnezeu îi spune profetului să vorbească, indiferent dacă oamenii vor asculta.

Deci, un mod de a citi povestea lui Noah este un exemplu al lipsei de leadership. Noah era un om drept, dar nu era un lider. El era un om bun, care nu avea nicio influență asupra mediului său. Există, cu siguranță, și alte moduri de a interpreta această poveste, însă aceasta mi se pare cea mai directă. Dacă e așa, Noah este cel de-al treilea caz într-o serie de eșecuri de asumare a responsabilității. Așa cum am văzut săptămâna trecută, Adam și Eva au eșuat în a-și asuma responsabilitatea personală pentru acțiunile lor ("Nu am fost eu"). Cain a refuzat să își asume responsabilitatea morală ("Sunt eu păzitorul fratelui meu?"). Noah a picat testul responsabilității colective.

Acest mod de interpretare al poveștii, dacă este corect, deternimă o concluzie importantă. Știm că iudaismul implică responsabilitatea colectivă, deoarece ne învață *Kol Yisrael arevim ze bazeh* ("Toți evreii sunt responsabili unul pentru celălalt" Shavuot 39a). Însă poate pur și simplu a fii *om* implică responsabilitatea colectivă. Nu doar evreii sunt responsabili unul pentru altul. La fel suntem cu toții, indiferent de credința și afilierea religioasă. În orice caz, Maimonide a argumentat, iar Nahmanide nu a fost de acord.¹

Hasidimii au avut un mod foarte simplu de a susține acest lucru. Ei l-au denumit pe Noah un *tzaddik im peltz*, "un om drept într-o haină de blană." Există în esență două moduri de a încălzi într-o noapte rece. Poți purta o haină groasă sau poți aprinde un foc. Poartă o haină și te vei încălzi doar tu. Aprinde un foc și îi poți încălzi și pe ceilalți. Ar trebui să aprindem un foc.

Noah era un om bun care nu era un lider. A fost el, după potop, bântuit de vină? S-a gândit la viețile pe care ar fi putut să le salveze dacă ar fi vorbit, fie cu semeni săi, fie cu Dumnezeu? Nu putem fi siguri. Textul este sugestiv, dar nu concludent.

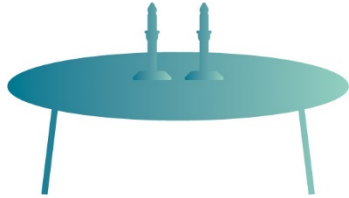
Se pare, totuși, că Tora stabilește un standard înalt al vieții morale. Nu este suficient să fii drept dacă asta înseamnă să întorci spatele unei societăți vinovate de nelegiuri. Trebuie să luăm poziție. Trebuie să protestăm. Trebuie să înregistrăm faptul că nu suntem de acord, chiar dacă probabilitatea de a schimba ceva este mică. Acest lucru pentru că viața morală e viața pe care o împărtășim cu ceilalți. Suntem, într-un

---

¹ Vezi Rambam, Mishneh Torah, *Hilchot Melachim* 9:14. Ramban, *Commentary* to Bereishit 34:13, s.v. *Ve-rabbim*.

fel, responsabili pentru societatea din care facem parte. Nu este suficient să fim buni. Trebuie să îi încurajăm și pe ceilalți să fie buni. Acestea sunt vremuri în care fiecare dintre noi trebuie să fie lider.

Shabat Shalom

ÎNTREBĂRI ÎN JURUL MESEI DE SHABAT

1. Îl considerați pe Noah ca fiind “perfect” pentru că a reușit să rămână așa în ciuda contemporanilor săi, sau era doar “drept” prin comparație cu cei care îl înconjurau?
2. De ce este atât de dificil să luăm atitudine pentru ceva în care credem, când suntem nesiguri care va fi răspunsul?
3. Este posibil să trăim într-o arcă, sau în izolare completă față de societate și să fim în continuare considerați o persoană morală?